УДК 631.11:636.5
DOI: 10.15673/fie.v14i4.2429

Савченко Т.В.
кандидат економічних наук, доцентка
кафедра маркетингу, підприємництва і торгівлі
Email:savchenko1802@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7990-1570
Ніколюк О.В.
докторка економічних наук, професорка
завідувачка кафедри публічного управління та адміністрування
Одеський національний технологічний університет
вул. Канатна 112, м. Одеса, Україна, 65039
Email: alenavn11@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1665-0361

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПТАХІВНИЦТВА

У статті проаналізовано міжнародний досвід державного регулювання регіональних ринків птахівництва. Узагальнено прояви негативного впливу COVID-19 на виробництво птиці, який спостерігається в деяких країнах, що розвиваються. Систематизовані проблеми, з якими стикається ринок птахівництва в країнах, що розвиваються, причини та пропозиції для їх подолання. Визначені ринкові заходи та маркетингові стандарти для удосконалення державного регулювання регіональними ринками птахівництва, які використовуються країнами ЄС. Визначені напрями адаптації позитивного міжнародного досвіду щодо державного управління регіональними ринками птахівництва: покращення програм захисту, профілактики та контролю на птахофабриках; дотримання гігієни; забезпечення якості продукції; запровадження програм для запобігання передачі зоонозних захворювань; поліпшення вродженого імунітету птиці як першої лінії профілактики та контролю захворювань; уніфікація та регулювання глобального переміщення тварин і птиці під час торгівлі домашніми і дикими тваринами.

Ключові слова: регіональний ринок птахівництва, державне регулювання, міжнародний досвід, стійкий розвиток, надзвичайні заходи.

ONUT Open Access
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Законодавство, що регулює ринок птахівництва, охоплює широкий спектр питань, починаючи від боротьби з хворобами, здоров'я та безпеки харчових продуктів, навколишнього середовища (випромінювання запаху та шуму), до сільськогосподарських хімікатів, ветеринарних хімікатів, пташиного посліду та добробуту тварин. Боротьба із захворюваннями, висока продуктивність, якість продукції та розумні витрати на виробництво були нещодавніми головними цілями птахівництва. Таким чином, задоволення споживання на душу населення та добробуту людей вимагає постійної ефективної та цілеспрямованої охорони здоров'я для контролю поширення хвороби та зменшення застосування антибіотиків. Ці зусилля включатимуть запуск програм боротьби з інфекційними захворюваннями, протистояння постійним змінам політичних і соціальних умов, вирішення уявлень споживачів про добробут тварин, а також забезпечення безпечності харчових продуктів і питань захисту навколишнього середовища. Крім того, постійне зростання вартості кормів – і, харчових продуктів – залишається актуальною проблемою на регіональному ринку птахівництва. Виникнення непередбачених і нових хвороб і нове законодавство в країнах світу також є важливими проблемами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку регіонального ринку птахівництва займає провідне місце в роботах світових та вітчизняних науковців. Зазначеній проблемі приділяли увагу такі дослідники: М. Присяжнюк, М. Зубець, П. Саблук, І. Вініченко, В. Дяченко, Ю. Іщенко, Д. Кирилюк, В. Бородай, А. Мельник, Ю. Рябоконь, О. Терещенко та інші.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження перспективних напрямів удосконалення державного управління регіональних ринків птахівництва на основі адаптації провідного міжнародного досвіду.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Птахівництво є значним джерелом прибутку для малих фермерів у країнах, що розвиваються. Він відіграє життєво важливу роль у задоволенні добової потреби людини в білку через споживання м'яса та яєць. Нещодавно виникла пандемія корона-

вірусної хвороби-19 (COVID-19) впливає на сектор птахівництва. Хоча це стосується всього світу, ці наслідки можуть бути більш серйозними в країнах, що розвиваються, через їхню залежність від експорту необхідних товарів Пандемія COVID-19, на відміну від попередніх пандемій, таких як SARA-CoV та Ебола, серйозно вплинула на ланцюжок постачання харчових продуктів опосередковано через збої на наступних етапах, таких як транспорт і логістика [1-2]. Це вплинуло на всі аспекти продовольчої безпеки, включаючи наявність, доступ, використання, стабільність і сталість, залежно від галузі, місцевості та фінансового стану постраждалих регіонів.

На особливу увагу заслуговує досвід країн світу щодо державного управління регіональними ринками птахівництва в складних умовах. Загалом, сектори тваринництва в кількох країнах, таких як Китай, США, Великобританія, Німеччина, Іспанія, Італія, Франція та Індія, зазнали значного впливу COVID-19 [3]; як доступність їжі, так і попит також постраждали [4]. У Канаді пандемія COVID-19 завдала шкоди птахівництву та молочному секторам [5]. Ця шкода навіть вплинула на основні фактори в промисловості та тваринництві, включаючи збої в ланцюгах постачання, дефіцит людських ресурсів, збій у роботі ринків худоби, нестабільність цін і зміни в поведінці споживачів при покупці [6]. Проте галузь птахівництва зазнає негативного впливу в усьому світі. За оцінками, втрати можуть бути більшими, ніж ті, що були спричинені пандемією пташиного грипу 2006 року [7], оскільки 400 мільйонів птахів було вибраковано у всьому світі у 2006 році. Негативний вплив COVID-19 на ринок птахівництва пояснюється непрямими наслідками на необхідні матеріали, такі як корми, курчата, ліки та вакцини, а також продукти птахівництва через обмеження пересування. Крім того, суворі обмеження під час цієї пандемії порушили маркетинг продукції птахівництва. Через закриття ринків фермери не могли продавати яйця на місцевих ринках чи в ресторанах, що призвело до значних фінансових втрат [1]. У країнах, що розвиваються, негативний вплив COVID-19 на птицю виявився набагато вищим, ніж у розвинених країнах, оскільки виробництво птиці служить для боротьби з бідністю та дефіцитом їжі [7].

В таблиці 1 узагальнено негативний вплив COVID-19 на виробництво птиці, який спостерігається в деяких країнах, що розвиваються.

Ринок птахівництва є однією з найбільш важливих у світі завдяки виробництву бройлерів і курей-несучок. Ринок м'яса птиці позиціонується як один із найважливіших секторів у світі завдяки його участі у світовій продовольчій безпеці та провідній ролі на міжнародних ринках.

Світовий ринок м'яса птиці прагне відновитися після пандемії COVID-19, яка вразила всі країни світу в 2020 і 2021 роках. Наразі відкриття ринків сприяло появі нових зв'язків і зміцненню бізнесу, заходів і компаній в секторі птахівництва. Цифри світового ринку птиці вказують на зростання на 4,1% між 2021 і 2025 роками, досягнувши виробництва 100,9 мільйонів метричних тон. З цієї суми очікується, що експорт становитиме близько 13,4 мільйона тон, головним чином з Бразилії, США та Китаю.

З іншого боку, ринок м'яса птиці очікує зростання цін на різноманітні продукти, які складають ланцюг виробництва. Зростаючий попит на ці тваринні білки стимулює зростання цін, а також поточних цін на корми та сировину, які зросли за останні місяці на міжнародному рівні.

Таблиця 1

Вплив COVID-19 на ринок птахівництва в деяких країнах, що розвиваються*

Назва країни	Негативні прояви
Бангладеш	Порушення поставок необхідних матеріалів, таких як корми, вакцини, ліки та обладнання. Через чутки люди не бажають споживати продукти з курки та птиці (SARS-CoV-2 передається через птицю та продукти з неї). Невідповідність між попитом і пропозицією. Сектор птахівництва втратив 825 мільйонів доларів через цю пандемію. Лише сегмент кормів для птиці втратив 98 мільйонів доларів із січня по травень 2021 року
Єгипет	Негативний вплив на більшість етапів логістичної системи птахівництва, включаючи виробництво, транспортування, переробку, маркетинг, роздрібну торгівлю та споживання. Прибуток фермерського господарства впав на 20% у першому півріччі 2020 року порівняно з 2019 роком. Порушення виробничих ресурсів (наприклад, порід, кормів, ліків і вакцин).
Індія	Значний негативний вплив на ринок птахівництва. Прогнозовані втрати оцінюються в 3053 мільйони доларів. Економічний вплив не є однаковим по всій країні через географічні відмінності в моделях споживання.
Індонезія	Порушення системи ланцюга поставок. Ринкова ціна на курятину різко впала. Економічне зростання впало з 4,97% до 2,97%. Значне падіння попиту на курчат-бройлерів.
Ганна	Зменшення імпорту тварин і продуктів тваринництва. Зменшення доступності кормових ресурсів і ресурсів ферми для тваринництва, що призводить до зростання цін. Застосування карантинного режиму негативно вплинуло на тваринницьку діяльність, включаючи годівлю, управління та боротьбу з хворобами
Нігерія	Суттєве падіння продажів і ринкових цін на яйця (приблизно на 20%)
Саудівська Аравія	Пандемія COVID-19 вплинула на споживання птиці, транспортування та ринок птахівництва загалом

*Систематизовано авторами на основі [4-7]

Після подолання труднощів 2020 року з великою стабільністю ринок птиці представив сприятливі показники в 2021 році. Згідно з даними 2021 року, у Сполучених Штатах виробництво бройлерів зросло на 0,7% порівняно з 2020 роком, досягнувши виробництва 20 408 мільйонів метричних тон м'яса. Крім того, було досягнуто експорту 3 349 мільйонів метричних тон цієї продукції.

Ці значення мають велике значення для створення прогнозів виробництва бройлерів на 2023 рік. У поточному році очікується, що виробництво м'яса птиці досягне 45 225 мільйонів метричних тон, а експорт – 3323 мільйони метричних тон. Крім того, у 2022 році очікується збільшення споживання бройлерів на душу населення на 0,3% порівняно з попереднім роком. Ці прогнозні показники на поточний рік свідчать про очікуване та значне зростання ринку м'яса птиці.

Що стосується індустрії індички, прогнозні дані США на 2022 рік вказують на те, що метою є досягти виробництва 2555 мільйонів метричних тон і підвищити споживання цього тваринного білка на душу населення до 7,1 кг.

Ринок м'яса птиці в США має значну експортну складову, оскільки Китай є одним із його основних напрямків. У 2021 році до цієї азіатської країни було відправлено 460 159 метричних тон курячого м'яса на приблизну вартість 864 мільйони доларів США.

За останнє десятиліття ринок птахівництва значно зріс. Світова промисловість птахівництва стрімко зростає з кожним роком завдяки технічній промисловості, використанню технологій, покращенню добробуту тварин та оптимізації інфраструктури птахофабрик. У результаті виробництво м'яса птиці зросло з 94 млн тон у 2009 році до 131 млн тон до 2019 року. Це зростання означало зростання виробництва на 39% за десятиліття. З цієї кількості виробленого, за оцінками, 15,2%, що еквівалентно 20 мільйонам тон, було експортовано на різні ринки [6].

Серед виробництва 2019 року Азія займала 37,8%, будучи континентом, який відіграє найбільшу роль у світовій галузі птахівництва. На другому місці була Латинська Америка з 20,7%, потім Північна Америка з 18,5% і на четвертому місці Європа з 16,8%.

Що стосується експорту, то протягом останнього десятиліття він також суттєво зріс, оскільки збільшився з 14 мільйонів тон у 2009 році до 19,9 мільйонів тон у 2019 році. Зростання на 37,1% відбулося завдяки виробництву в Європі та Америці, оскільки на ці два континенти припало 83,4% обсягу експорту в цьому десятилітті. Двома країнами-лідерами експорту бройлерів є Бразилія та США [8].

Цей експорт опосередковується високим попитом кількох країн, чиє внутрішнє виробництво не в змозі забезпечити внутрішні ринки. Азія виділяється як один із головних імпортерів на ринку м'яса птиці завдяки високому внутрішньому попиту, а Китай є одним із найбільших споживачів м'яса птиці у світі.

Глобальна промисловість птахівництва має зіткнутися з деякими проблемами протягом цього та наступних років. Серед цих викликів – ціни на сировину, проблеми з логістикою та морським транспортом, а також коливання цін на метал і вуглеводні. Крім того, постійне питання стосується інфраструктури та обладнання птахофабрик.

Птахофабрики знаходять ефективні рішення для свого обладнання, обладнання та матеріалів у Giordano Poultry Plast. Ця давня італійська компанія пропонує високоякісне обладнання та продукцію для птахофабрик. Таким чином, майбутні виклики можна вирішити за допомогою ефективних і сучасних рішень. Giordano Poultry Plast пропонує асортимент продукції для птахофабрик, включаючи обладнання для транспортування птиці, що забезпечує безпечне та економічне рішення з найвищими параметрами добробуту тварин. Крім того, Giordano Poultry Plast пропонує установки для безпечного та гігієнічного поводження з яйцями, які дозволяють безпечно та швидко поводитися з продуктом.

У 2020 і 2021 роках світові ринки зіткнулися з труднощами через пандемію COVID-19. Проте птахівництву вдалося подолати ці виклики з великими очікуваннями та продовжує залишатися одним із найсильніших секторів у світі. Прогнози на 2022 рік показують сприятливі показники виробництва птиці в трьох основних сферах: збільшення експорту, імпорту та споживання на душу населення. Збільшення споживання продуктів птахівництва сприяє зростанню споживання на людину в усьому світі. У результаті країни з високим попитом, такі як Китай, збільшують імпорт, що позитивно впливає на країни з більш високим виробництвом, такі як США та Бразилія.

Крім того, Сполучені Штати є одним із головних гравців на світовому ринку птиці, і цифри вказують на сприятливе зростання у 2022 році, пов'язане з експортом і внутрішнім попитом на м'ясо птиці. За останнє десятиліття сектор птахівництва пережив експоненціальне зростання, що зробило його однією з найрозвиненіших і найнадійніших харчових галузей у світі. Своєю силою та стабільністю ринок птахівництва зобов'язаний постійній технізації птахофабрик, зростаючому попиту на продукцію птахівництва, постійному оновленню новітніх технологій, оптимізації приміщень та інфраструктури пташників. Крім того, покращення в харчуванні, генетиці, менеджменті та профілактиці захворювань значно сприяли ефективному виробництву бройлерів і курей-несучок.

Негативний вплив пандемії COVID-19 на ланцюжок постачання продуктів харчування можна пояснити глобальною політикою карантину відповідно до світового підходу One Health, глобальною економічною рецесією, коливаннями цін на продукти харчування, змінами виробництва, порушенням соціального захисту та змінами в харчові середовища. Цей складний взаємозв'язок між різними факторами та збоями в ланцюзі постачання продовольства вказує на повільне відновлення ланцюга постачання продовольства в майбутньому та необхідність економічної реформи для швидшого відновлення [9].

Дрібне птахівництво в країнах, що розвива-

ються, ведеться неофіційно і становить значну частину виробництва птиці. У Єгипті, наприклад, дрібне птахівництво становить 70% усього виробництва птиці в Єгипті [10]. Встановлено, що дрібне виробництво серйозно постраждало через пандемію COVID-19, оскільки вона вплинула на управління фермами, виробничі системи та забезпеченість ресурсами. Усі ці наслідки були прямо чи опосередковано пов'язані з обмеженням пересування, що призвело до зменшення кількості сільськогосподарської сировини, як - від кормів, основних ветеринарних послуг і робочої сили, і, зрештою, до падіння виробництва. Повідомлялося, що більшість дрібних фермерів перебувають на межі краху, стикаються з проблемами капіталу та стурбовані тим, що вони не зможуть продовжувати свій бізнес через збої в ланцюзі постачання худоби.

Тому рекомендується підвищити готовність і стійкість дрібних систем птахівництва в країнах, що розвиваються, щоб подолати майбутні пандемії та ризики. Проблеми, з якими стикається ринок птахівництва в країнах, що розвиваються, причини та пропозиції систематизовані в таблиці 2.

Таблиця 2

Стійкість регіональних ринків птахівництва в країнах, що розвиваються: проблеми, причини та пропозиції*

Проблеми стійкого розвитку	Причини	Пропозиції
Порушення ланцюга поставок птиці	Постійність пандемії, чутки, паніка, блокування транспортних обмежень, затримки доставки, втрати продажів, перебої в роботі, коливання цін, локдаун, блокування каналу розподілу, дисбаланс між попитом і пропозицією та дилема споживача через передачу COVID-19	Підвищення обізнаності громадськості Зняття транспортних обмежень Співпраця між урядами, неурядовими організаціями, ветеринарами та іншими медичними працівниками Гігієнічне застосування птахівництва Підтримка малих і середніх фермерів та належне наставництво на ринку Пошук альтернативних джерел корму, використання рослинного походження та зміна дієтичного способу життя Координація між фермерами, постачальниками сировини, ветеринарами та дієтологами, асоціаціями птахівників та урядами Проактивні заходи з боку уряду для покращення добробуту тваринників і фермерів
COVID-19 заражає працівників курячих підприємств	Недостатня обізнаність і громадські рекомендації, скупчення людей і коливання щодо вакцинації	Перерви та зміни з різним часом початку та зупинки Вакцинація працівників Гігієнічні заходи, такі як часте миття та дезінфекція рук Засоби індивідуального захисту Регулярний моніторинг працівників Впровадження соціального дистанціювання Дезінфекція обладнання та поверхонь Обмеження доступу людини
Коливання цін на м'ясо птиці та яйця	У соцмережі ширяться чутки, що SARS-CoV-2 передається через яйця та курей	Освітня програма про передачу SARS-CoV-2 Немає доказів того, що птиця та продукти з неї відіграють роль у передачі вірусу
Порушення ланцюга постачання м'яса	Зрив виробництва та переробки м'яса та тимчасове закриття готелів і ресторанів	Відкриття місць з виробництва та переробки м'яса птиці, готелів і ресторанів відповідно до медичних рекомендацій щодо COVID-19 Державна підтримка дрібних фермерських господарств фінансово
Низький капітал фермерів, прогалина в освіті та знаннях, відсутність біозахисту та управлінської підготовки працівників, а також пропаганда	Зниження споживання птиці, транспортування, собівартості птахівництва, довіри споживачів та якості продукції	Кредит під низькі відсотки від фінансових установ Розвиток знань і навичок фермера Розвиток обізнаності щодо інструкцій з біозахисту
Вплив на виробництво курей і яєць, низьке споживання білків і втрата роботи	Тимчасове або постійне закриття птахофабрик, низький попит і проблеми з грошовими потоками	Уряд і неурядові організації повинні підтримати дрібних птахівників

Продовження табл. 2

Проблеми стійкого розвитку	Причини	Пропозиції
Вплив на виробництво тваринництва, зниження споживання білків і висока ринкова ціна	Обмеження на подорожі по всьому світу, недоліки в кормовій, ветеринарній, страховій та інших мережах постачання	Різні уряди та зацікавлені сторони повинні виступити, щоб зменшити негативний вплив на сектор тваринництва

*Систематизовано авторами

Пандемія навчила нас проводити більш фундаментальні дослідження та спостереження за патогенними мікроорганізмами тварин у дикій природі, використовуючи підхід, заснований на єдиному здоров'ї. Результати досліджень, наприклад дослідження One Health, допоможуть прийняти стратегії втручання для зменшення контакту чи поширення інфекційних захворювань шляхом створення буферної зони. Необхідно виявити фактори, які спонукають вірус долати видовий бар'єр, щоб краще контролювати майбутні спалахи пандемії.

Крім того, щоб подолати вплив на тваринницький сектор, такий як виробництво птиці та ланцюг постачання, слід приділити увагу розумному управлінню фермою, включаючи постачання кормів, біозахист, ветеринарне обслуговування, людські ресурси та продаж продукції. Крім того, настав час змінити відповідну державну політику, щоб фермери та власники ферм, які призупинили свою роботу через відсутність необхідних матеріалів та робочої сили, якомога швидше отримували компенсації.

Також рекомендуються інші заходи для реалізації концепції Єдиного здоров'я (слід приділити увагу розумному управлінню фермою, включаючи постачання кормів, біозахист, ветеринарне обслуговування, людські ресурси та продаж продукції.

Більше того, настав час змінити відповідну державну політику, щоб фермери та власники ферм, які призупинили свою роботу через відсутність необхідних матеріалів та робочої сили, якомога швидше отримували компенсації. Також рекомендуються інші заходи для реалізації концепції Єдиного здоров'я (слід приділити увагу розумному управлінню фермою, включаючи постачання кормів, біозахист, ветеринарне обслуговування, людські ресурси та продаж продукції. Крім того, настав час змінити відповідну державну політику, щоб фермери та власники ферм, які призупинили свою роботу через відсутність необхідних матеріалів та робочої сили, якомога швидше отримували компенсації.

Нами визначені ринкові заходи та маркетингові стандарти для удосконалення державного управління регіональними ринками птахівництва, які використовуються країнами ЄС. Країни ЄС зазвичай не втручаються в ринки птахівництва, однак виняткові заходи підтримки ринку можливі у випадках захворювань тварин і втрати довіри споживачів. ЄС має маркетингові стандарти для птиці, вони призначені для покращення якості продукту, захисту споживача та забезпечення узгодженості стандартів на всьому ринку ЄС. Ці стандарти встановлюють детальні правила, яким повинні відповідати продукти птахівництва, щоб продаватися в ЄС. Загалом вони передбачають: товарні описи; класифікацію якості; межі технічно неминучого вмісту води в м'ясі птиці, що поглинається під час обробки; визначення та маркування різних альтернативних методів виробництва птиці.

Ринкові заходи спрямовані на стабілізацію ринків сільськогосподарської продукції, запобігання ескалації ринкових криз, підвищення попиту та допомогу сільськогосподарським секторам ЄС краще адаптуватися до ринкових змін. Вони є частиною регулювання організації спільного ринку, яке встановлює рамки, за якими сільське господарство ЄС працює в рамках єдиного ринку. Заходи ринкового втручання фінансуються через Європейський фонд гарантій сільського господарства.

Державне втручання полягає в тому, що продукти купуються та зберігаються урядами країн ЄС або їхніми установами, а потім продаються назад на ринку пізніше. Він має на меті запобігти падінню цін до неприйнятно низького рівня.

Державне втручання наразі доступне в ряді секторів, які схильні до коливань цін. Для боротьби з цією нестабільністю ЄС запровадив механізм пом'якшення впливу на фермерів із особливо низькими рівнями цін. Державне втручання може працювати через механізм фіксованої ціни або через тендери. Механізм фіксованої ціни означає, що ЄС встановлює фіксовану ціну, за якою буде купуватися певна кількість будь-якого виду товару. Це діє як мінімальна ціна, яка допомагає запобігти падінню ринкової ціни нижче стійкого рівня. Тендерний механізм означає, що оператори пропонують певну ціну, а обсяги, нижчі від ціни, визначеної ЄС після подання заявок, купуються за ціною, запропонованою операторами. Ці обсяги потім продаються через тендерний механізм пізніше, коли ринкові умови покращяться.

Під час нижчих ринкових цін ЄС також може надати підтримку операторам приватного сектора в оплаті вартості зберігання їхньої продукції протягом певного періоду часу. Це тимчасово зменшує вплив короткострокового надлишку пропозиції.

Надзвичайні заходи застосовуються, коли виникла криза або загроза кризи і потрібна конкретна відповідь, щоб запобігти раптовому падінню цін та/або пом'якшити його наслідки. Вони дозволяють Європейській Комісії швидко вживати відповідних заходів, якщо: період сильного дисбалансу на ринках; втрата довіри споживачів через ризики для здоров'я населення, тварин або рослин; конкретну проблему.

Щоб переконатися, що сільськогосподарські

ринки функціонують належним чином, і відстежувати їх розвиток, Комісія збирає інформацію від країн ЄС та зацікавлених сторін. Ця інформація, яка доповнює ринкові заходи ЄС, спрямована на забезпечення більшої прозорості ринку, її збирають і оприлюднюють через ринкові обсерваторії та портал даних про сільськогосподарську продукцію.

ЄС моніторить ринок м'яса птиці, щоб виявити нестабільність ринку, надати точну інформацію фермерам і переробникам про ситуацію на ринку та допомогти прийняти рішення щодо державної політики. Кожна країна ЄС повинна подати до Комісії не пізніше 12:00 дня (за брюссельським часом) щосереди продажну ціну на забійних підприємствах або оптові ціни, зареєстровані на репрезентативних ринках для цілих курей класу А (відомих як «65% курчат»), або для іншої подачі цілої курки, якщо вона більш репрезентативна.

Цікавим також є досвід США щодо управління регіональними ринками птахівництва. Коли почалася пандемія COVID-19, Міністерство сільського господарства США зробило значні інвестиції через свою Програму допомоги пандемії, надаючи негайну допомогу виробникам, підприємствам, працівникам харчової промисловості та іншим. Оскільки пандемія розвивалася, а війна Росії в Україні призвела до збоїв у ланцюзі поставок, стало зрозуміло, що ми не можемо повернутися до системи харчування, яка була раніше: Адміністрація та Міністерство сільського господарства США визнають, що ми повинні покращити систему харчування та зміцнити її по всьому ланцюгу постачання, від того, як виробляється наша їжа, до того, як її купують, і всі кроки між ними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Глобальна співпраця та торгівля змусять уряди в усьому світі синхронізувати своє чинне законодавство, пов'язане з ринком, контролем хвороб, годівлею птиці та ліцензуванням ліків і вакцин для ветеринарної практики, особливо після пандемії COVID-19. Прагнення споживачів до високоякісної продукції птахівництва сильно вплине на практику виробництва. Отже, акціонери, ветеринари, фермери та всі інші партнери, задіяні в ланцюжку птахівництва, повинні розділяти більше завдань і посилювати співпрацю. Визначені напрями адаптації позитивного міжнародного досвіду щодо державного регулювання регіональних ринків птахівництва:

1. Біозахист, гігієна, імунітет – це перші лінії захисту, можливо, найбільший урок, який ми засвоїли з пандемії COVID-19. Однак вірус SARS-CoV-2 (COVID-19) не пов'язаний з птицею чи продуктами з неї.

2. Регіональні ринки птахівництва мають глобально об'єднати систему охорони здоров'я та біозахист галузі в єдине ціле, і цей урок, винесений із COVID-19, оскільки охорона здоров'я світу є єдиним цілим.

3. Покращення програм захисту, профілактики та контролю на птахофабриках.

4. Забезпечити якість продукції та запровадити нові програми для запобігання передачі зоонозних захворювань.

5. Поліпшення вродженого імунітету тварин як першої лінії профілактики та контролю захворювань. Вони вводили суворі правила щодо біозахисту та гігієнічних умов тварин і зоонозних захворювань.

6. Покращити програму захисту, профілактики та контролю захворювань на птахофабриках. Поліпшення вродженого імунітету тварин як першої лінії профілактики та контролю захворювань. Виниклого захворювання слід приділити максимум уваги.

7. Уніфікувати та регулювати глобальне переміщення тварин і птиці та торгівлю домашніми та дикими тваринами.

8. Забезпечити якість продукції та запровадити нові програми для запобігання передачі зоонозних захворювань.

Отже, стратегічно пандемія COVID-19 навчила нас, що дослідження необхідно продовжувати та переорієнтувати на відкриття нових методів й інструментів державного управління регіональними ринками птахівництва. Для ферм терміново потрібні швидкі та доступні діагностичні засоби та додаткові методи запобігання захворюванням. Дослідження та розробки в галузі ідентифікації та контролю захворювань птиці не повинні обмежуватися лише відомими зараз захворюваннями. Він має бути проспективним і включати нові захворювання, які можуть вимагати нових вакцин для їх контролю. Програми безперервного навчання повинні впроваджуватися на всіх рівнях птахівництва та оновлюватися кожні три роки. Реалізація ключових заходів забезпечить пріоритетність фінансової стабільності та добробуту регіональних ринків птахівництва.

Література

1. Food and Agriculture Organization (FAO) Novel Coronavirus (COVID-19) 2020. URL: http://www.fao.org/vietnam/resources/novel-coronaviruscovid-19/en/ (дата звернення: 20.10.2022)

2. Hashem N.M., González-Bulnes A., Rodriguez-Morales A.J. Animal Welfare and Livestock Supply Chain Sustainability Under the COVID-19 Outbreak: An Overview // Frontiers in Veterinary Science. 2020. Vol. 7. doi: 10.3389/fvets.2020.582528. (дата звернення: 20.10.2022)

3. The Poultry Site New COVID-19 Outbreak Has Been Reported at a Poultry Plant in Surrey, British Columbia. 2021. URL: https://www.thepoultrysite.com/news/2021/05/new-covid-19-outbreak-has-been-reported-at-a-poultry-plant-in-surrey-british-columbia (дата звернення: 20.10.2022)

4. Food and Agriculture Organization (FAO) Q&A: COVID-19 Pandemic –Impact on Food and Agriculture. 2020. URL: http://www.fao.org/2019-ncov/q-and-a/en/ (дата звернення: 22.10.2022)

5. Weersink A., von Massow M., McDougall B. Economic thoughts on the potential implications of COVID-19 on the Canadian dairy and poultry sectors // *Canadian Journal of Agricultural Economics/Revue canadienne d'agroeconomie*. 2020. Issue 68(2). P. 195–200. doi: 10.1111/cjag.12240. (дата звернення: 22.10.2022)

6. Uddin M.M., Akter A., Khaleduzzaman A.B.M., Sultana M.N., Hemme T. Application of the Farm Simulation Model approach on economic loss estimation due to Coronavirus (COVID-19) in Bangladesh dairy farms – Strategies, options, and way forward // *Tropical Animal Health and Production*. 2021. Issue *53*(1). P. 1-12. doi: 10.1007/s11250-020-02471-8. (дата звернення: 22.10.2022)

7. Das P.K., Samanta I. Role of backyard poultry in South-East Asian countries: Post COVID-19 perspective // World's Poultry Science Journal. 2021. **Vol. 77. Issue 2. P.** 415–426. doi: 10.1080/00439339.2021.1893620. (дата звернення: 25.10.2022)

8. Hassan M. Socioeconomic State of Sample Layer Farmers in Bangladesh: An Investigation Based on Dhaka and Kishorganje Districts // Journal of Applied Business and Economics. 2020. Vol. 22. Issue 2. P. 101–119. doi: 10.33423/jabe.v22i2.2804. (дата звернення: 25.10.2022)

9. Abu Hatab A., Krautscheid L., Boqvist S. COVID-19, Livestock Systems and Food Security in Developing Countries: A Systematic Review of an Emerging Literature // Pathogens. 2021. Vol. 10. Issue 5. P. 586. doi: 10.3390/pathogens10050586. (дата звернення: 25.10.2022)

10. Selim N.A. Effect of COVID-19 on Poultry Industry: Is There an Opportunity for More Success? // Egyptian Journal of Nutrition and Feeds. 2021. Vol. 24. Issue 2. P. 81–86. doi: 10.21608/ejnf.2021.210785. (дата звернення: 25.10.2022)

Стаття надійшла 5.11.2022
Стаття прийнята до друку 19.11.2022
Доступно в мережі Internet 29.12.2022

Savchenko T.
Ph.D., Associate Professor
Department of Marketing, Business and Trade
Email:savchenko1802@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-7990-1570
Nikoliuk O.
Doctor of Economics, Professor
Head of Department of Public Administration
Odesa National University of Technology
Kanatna str., 112 Odesa, Ukraine, 65039
Email: alenavn11@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1665-0361

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF STATE MANAGEMENT OF REGIONAL POULTRY MARKETS

The article analyzes the international experience of state management of regional poultry markets. The negative impact of COVID-19 on poultry production observed in some developing country has been summarized. It has been established that the global poultry industry is growing rapidly every year due to the technical industry, the use of technology, the improvement of animal welfare and the optimization of poultry farm infrastructure. Systematized problems faced by the poultry market in developing countries, reasons and proposals for overcoming them: disruption of the poultry supply chain; price fluctuations for poultry meat and eggs; COVID-19 infects employees of chicken enterprises; disruption of the meat supply chain; low capital of farmers, gap in education and knowledge, lack of biosecurity and managerial training of workers, as well as propaganda; impact on chicken and egg production, low protein intake and job loss; impact on livestock production, reduced protein intake and high market price. Market measures and marketing standards for improving state management of regional poultry markets used by EU countries have been defined. It was determined that the market measures are aimed at stabilizing the markets of agricultural products, preventing the escalation of market crises, increasing demand and helping EU agricultural sectors better adapt to market changes. Areas of adaptation of positive international experience regarding state management of regional poultry markets have been identified: biosecurity, hygiene, immunity; regional poultry markets should globally integrate the health and biosecurity system; improvement of protection, prevention and control programs in poultry farms; ensuring the quality of products and introducing new programs to prevent the transmission of zoonotic diseases; improving the innate immunity of animals as the first line of disease prevention

and control; improvement of the program of protection, prevention and control of diseases in poultry farms; unification and regulation of the global movement of animals and poultry and trade in domestic and wild animals; ensure product quality and introduce new programs to prevent the transmission of zoonotic diseases.

Key words: regional poultry market, state regulation, international experience, sustainable development, emergency measures.

References

1. *Novel Coronavirus (COVID-19).* Food and Agriculture Organization (FAO). (2020). Retrieved October 20, 2022, from http://www.fao.org/vietnam/resources/novel-coronaviruscovid-19/en/

2. Hashem, N. M., González-Bulnes, A., & Rodriguez-Morales, A. J. (2020). Animal Welfare and Livestock Supply Chain Sustainability Under the COVID-19 Outbreak: An Overview. *Frontiers in Veterinary Science, 7*. doi: 10.3389/fvets.2020.582528.

3. *New COVID-19 Outbreak Has Been Reported at a Poultry Plant in Surrey, British Columbia*. The Poultry Site. (2021). Retrieved October 20, 2022, from https://www.thepoultrysite.com/news/2021/05/new-covid-19-outbreak-has-been-reported-at-a-poultry-plant-in-surrey-british-columbia

4. *COVID-19 Pandemic –Impact on Food and Agriculture*. Food and Agriculture Organization (FAO) Q&A. (2020). Retrieved October 22, 2022, from http://www.fao.org/2019-ncov/q-and-a/en/

5. Weersink, A., Massow, M., & McDougall, B. (2020). Economic thoughts on the potential implications of COVID-19 on the Canadian dairy and poultry sectors. *Canadian Journal of Agricultural Economics/Revue canadienne d'agroeconomie*, *68*(2), 195-200. doi: 10.1111/cjag.12240

6. Uddin, M. M., Akter, A., Khaleduzzaman, A. B. M., Sultana, M., & Hemme, T. (2021). Application of the Farm Simulation Model approach on economic loss estimation due to Coronavirus (COVID-19) in Bangladesh dairy farms—Strategies, options, and way forward. *Tropical Animal Health and Production*, *53*(1), 1-12. doi: 10.1007/s11250-020-02471-8

7. Das, P. K., & Samanta, I. (2021). Role of backyard poultry in South-East Asian countries: Post COVID-19 perspective. *World's Poultry Science Journal. 2021, **77*(2),** 415–426. doi: 10.1080/00439339.2021.1893620.

8. Hassan, M. (2020). Socioeconomic State of Sample Layer Farmers in Bangladesh: An Investigation Based on Dhaka and Kishorganje Districts. *Journal of Applied Business and Economics*, *22*(2), 101–119. doi: 10.33423/jabe.v22i2.2804.

9. Abu Hatab, A., Krautscheid, L., & Boqvist, S. (2021). COVID-19, Livestock Systems and Food Security in Developing Countries: A Systematic Review of an Emerging Literature. *Pathogens*, 10(**5),** 586. doi: 10.3390/pathogens10050586.

10. Selim, N. A. (2021). Effect of COVID-19 on Poultry Industry: Is There an Opportunity for More Success?. *Egyptian Journal of Nutrition and Feeds, 24*(2), 81–86. doi: 10.21608/ejnf.2021.210785.

Received 5 November 2022
Approved 19 November 2022
Available in Internet 29.12.2022

Цитування згідно ДСТУ 8302:2015
Савченко Т.В., Ніколюк О.В. Міжнародний досвід державного регулювання регіональних ринків птахівництва // Економіка харчової промисловості. 2022. Т.14, вип. 4. С.81-88. doi: 10.15673/fie.v14i4.2429

Cite as APA style citation
Savchenko, T., &. Nikoliuk, O. (2022). International experience of state management of regional poultry markets. *Food Industry Economics, 14*(4), 81-88. doi: 10.15673/fie.v14i4.2429